SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

Jild 3, Son 11

2023

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SP1342V3I11Y2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 11 (3)-2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Аброр – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликов Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаххаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Рахман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич –филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуротовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа октори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Тошкент давлат юридик университети.

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шохида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васила Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович –сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич –сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: "SCIENCEPROBLEMS TEAM" масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:
Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Kucharov Jamshid Qulnazarovich
ROSSIYANING PAXTA YETISHTIRISH BORASIDAGI SINOV-TAJRIBALARI XUSUSIDA AYRIM MULOHAZALAR (TURKISTON TO‘PLAMI MATERIALLARI ASOSIDA) 11-14

Тағбаев Амирбек Аширбаевич
Б.Х.КАРМИШЕВА АСАРЛАРИДА “ИЛК ҚАБИЛАЛАР”ГА ОИД ЭТНОНИМЛАР МАСАЛАСИ 15-23

Ҳамаев Нодирбек Мўминович
ТУРКИСТОНДА ИСТИҚЛОЛ УЧУН КУРАШНИНГ РИВОЖЛАНИБ БОРИШИ ВА УНИНГ МАТБУОТДА ЁРИТИЛИШИ (1920-1924) 24-32

Tilavova Shahnoza Salohitdinovna
XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARIDA BUXORO AMIRLIGIDA JADIDLARNING FAOLIYATI 33-36

Қозоқов Тоҳиржон Қодиралиевич
НАМАНГАНДА ҚОЗИЛАР ВА СУДЛАР ТАРИХИ 37-42

Артикбаев Ойбек Салимахаматович
ЎЗБЕК-ҚОЗОҚ ЭТНОМАДАНИЙ АЛОҚАЛАРИНИНИНГ ОИЛАВИЙ УРФ-ОДАТ ВА МАРОСИМЛАРДА НАМОЁН БЎЛИШИ (XX АСР ТОШКЕНТ ВОҲАСИ МИСОЛИДА) 43-56

Atavullayeva Shaxlo Musoyevna
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI BIRINCHI KONSTITUTSIYASINING YARATILISH TARIXI ... 57-62

8.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Қўчқаров Файзулло Абдужабборович
ХОРИЖИЙ ИНВЕСТИЦИЯЛАР – АГРАР СОҲАНИ ИННОВАЦИОН РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ МУҲИМ ОМИЛИ 63-70

Shao Junling
ANALYSIS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF UZBEKISTAN'S REGIONAL ECONOMY .. 71-76

Ashirov Nurmurod Qulmatovich
RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN KENG KO‘LAMDA FOYDALANISHDA BANK TIZIMINI IMKONIYATLARINI OSHIRISH YO‘LLARI 77-82

Togayev Salim Sobirovich
BANK XIZMATLARIGA BO‘LGAN ISHONCHNI OSHIRISH YOHUD MIJOZNI JALB QILISHNING SAMARALI YO‘LLARI 83-89

Саттаров Ғанижон Озодович
МИНТАҚА РАҚОБАТБАРДОШЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДА ЭКСПОРТ САЛОҲИЯТИДАН ФОЙДАЛАНИШ ОМИЛЛАРИ 90-96

Yakubova Samira
LEVERAGING PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS: STRATEGIES FOR OPTIMAL INVESTMENT FINANCING 97-102

Abdualiyev Hamidulla Toxirjonovich
OLIY TA’LIM MUASSASASINING INNOVATSIYALARNI BOSHQARISH TIZIMIDAGI LOYIHALARNI BOSHQARISH OFISI 103-109

Egamberdiyeva Salima Rayimovna
XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA QISHLOQ XOʻJALIGIDA AKTIVLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH 110-118

Xolmamatov Diyor Haqberdievich
SANOAT KORXONALARINING BOZORDAGI MAVQEINI BAHOLASHDA SPACE TAHLIL USULIDAN FOYDALANISH 119-127

Gafurova Dilshoda
INNOVATIVE MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION: ASSESSING STRATEGIES AND IMPACTS 128-132

Xomidov Abdugaffor Axmadjonovich
TA’LIM SOHASIDA LOYIHALARNI BOSHQARISH 133-139

Raxmonov Mirvoxid Rajabovich
NAVOIY VILOYATI ASOSIY KAPITALIGA INVESTITSIYALAR TUZILISHI VA DINAMIKASI TAHLILI 140-149

Boyjigitov Sanjarbek Komiljon o’g’li
DON VA DONNI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA MARKETING XIZMATI SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA SNW TAHLIL USULINING O’RNI VA UNI QO’LLASH XUSUSIYATLARI 150-159

Aziza Umarova
AKSIYALARNI BIRLAMCHI OMMAVIY JOYLASHTIRISH (IPO) AMALIYOTI ORQALI MOLIYAVIY RESURSLARNI SHAKLLANTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI 160-167

Абдуллаев Бунёд Ўткирович
СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТИДА ЭКОЛОГИК ТУРИЗМНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ 168-178

Matjonov Bekjon Ravshonbekovich
SOME CHARACTERISTICS OF ENSURING FOOD SAFETY IN UZBEKISTAN 179-185

Алиматова Наргис Абдухалиловна
КАМБАҒАЛЛИКНИ ҚИСҚАРТИРИШ-РАҚОБАТБАРДОШЛИК ОМИЛИ 186-197

09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Kobulniyazova Gulchexra Toshpulatovna
F. NITSSHE "HAYOT FALSAFASI" KONSEPSIYASI IJTIMOIY RIVOJLANISHNING IRRATSIONAL ASOSI 198-204

Qaxorov Pulotjon Xursanmurodovich
INSON MOHIYATI, UNING BIOLOGIK VA IJTIMOIY TABIATI 205-211

Турсунов Лочин Эркинович, Хакимова Дилноза Юсуфхоновна
РАЗВИТИЕ ПРАВОВОГО СОЗНАНИЯУ ЖЕНЩИН В УЗБЕКИСТАНЕ 212-218

Urinboyev Dilmurod Tura o'g'li
HUQUQIY FAOLLIK VA HUQUQIY MADANIYATNI RIVOJLANTIRISH MUOMMOLARI...... 219-225

Яздонов Зикирилло Шукуриллоевич
АЛ-ҲАКИМ АТ-ТЕРМИЗИЙНИНГ СЎФИЁНА ҚАРАШЛАРИ ВА МАЛОМАТИЙЛИККА МУНОСАБАТИ 226-231

Nabiyev Maxsud Abdumannonovich
IQTISODIY MADANIYATNINGMAZMUNIVAMOHIYATI 232-238

Haydaraliyev Shuhratjon
MARKAZIY OSIYODA MILLATLARARO MUNOSABATLARNING MILLIY VA MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI 239-243

Хамраев Сардорбек Шарафутдинович
ЭКОТУРИЗМ ЖАРАЁНЛАРИНИ РИВОЖЛАНИШИНИНГ ТАРИХИЙ ЭВОЛЮЦИЯСИ.. 244-250

Xashimov Sheraxon Jo'raxonovich
O'ZBEKISTONNING XALQARO IMIDJINI YUKSALTIRISHDA MILLIY TURIZMDAGI EKOLOGIK TURIZMNING TUTGAN O'RNI 251-260

Хатамова Рашида Закиржановна
ПАТРИОТИЗМ КАК ЭЛЕМЕНТ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ 261-266

Патиев Холдор Икромович
ЖАДИДЧИЛИК ҚАРАШЛАРИ НЕГИЗИДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ЙЎНАЛИШЛАРНИНГ ВУЖУДГА КЕЛИШИ ВА ЖАМИЯТДА РИВОЖЛАНИШИ 267-275

Ismoilova Xayitxon Maxammadjonovna
FARG'ONA VODIYSIDA OILA URF-ODATLARI VA QADRIYATLARINING TRANSFORMATSIYASI VA UNING IJTIMOIY JARAYONLARDA NAMOYON BO'LISH XUSUSIYATLARI 276-280

Raximova Rayxon Abdurasulovna
GLOBALLASHUV VA OILA AXLOQIY MADANIYATINING O'ZARO ALOQADORLIGI 281-287

Raxmankulov Farxod Raximkulovich
MULKDORLAR QATLAMIDA IJTIMOIY MAS'ULIYAT TUYG'USINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI 288-292

Shirinov Anvar Qanoatovich
MARKAZIY OSIYODA INSON TARAQQIYOTINING DOLZARB MASALALARI 293-299

Xandamova Marifat Akramovna
“OSOR AL-BOQIYA” – ABU RAYHON BERUNIY ILMIY IJODINING DURDONASI..................300-304

Teshaboev Muhiddin Marifovich
IJTIMOIY DAVLATDA IJTIMOIY ADOLATNI TA’MINLASH VA IJTIMOIY INSTITUTLARNING MAQSADI 305-311

Karimov Rahmat Rahmonovich, Bekbayev Rauf Rustamovich
MADANIY ANTROPOLOGIYA FANINING PREDMETI VA IJTIMOIY-GUMANITAR FANLAR TIZIMIDAGI O‘RNI 312-320

Talapov Baxriddin Alijanovich
DEMOKRATIYA VA SHARQONA BOSHQARISHNING ETNODIFFERENSIAL XUSUSIYATLARI 321-326

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Ауезмуратова Нуржамал Дастенбаевна
КАРАКАЛПАКСКИЕ ЖЕНСКИЕ ЛИЧНЫЕ ИМЕНА..........327-332

Olga Filippova
ADDING REDUNDANCY FUNCTIONS TO CLUSTERED IMPLEMENTATION 333-345

Egamnazarova Zaynab Xolmurod qizi
INGLIZ TILIDAGI RIELTORLIK FAOLIYATIGA OID TERMINLARNING O‘ZBEK TILI O‘ZLASHISH MASALALARI 346-351

Narzieva Gulnoza Akbarovna
LEKSIK BIRLIKLARDA MILLIY – MADANIY KOD IFODASI 352-357

Qodirova Mukaddas Tog‘ayevna, Ibragimova So‘g‘diyona Ikrom qizi
INGLIZ-O‘ZBEK TILLARIDA VERBAL VA NOVERBAL MULOQOT TABULARINING QO‘LLANILISHI 358-362

12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР

Тўраев Сардор Абдихаким ўғли
ИНТЕРНЕТ ТАРМОҒИДАН ФОЙДАЛАНИБ СОДИР ЭТИЛАДИГАН ЖИНОЯТЛАРНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШНИНГ УМУМИЙ ЧОРАЛАРИ 363-371

Атаев Шокир Куранбаевич
ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИНИ МАЪМУРИЙ-ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШ АСОСЛАРИНИ ЯНАДА ЛИБЕРАЛЛАШТИРИШ 372-377

Юсупов Илхомжон Ибодиллаевич
ҲУҚУҚИЙ АНИҚЛИК ПРИНЦИПИНИНГ АЙРИМ НАЗАРИЙ - ҲУҚУҚИЙ ЖИҲАТЛАРИ ХУСУСИДА 378-385

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

Adizova Nigora Baxtiyorovna
MUAMMOLI TA’LIM ASOSIDA BOSHLANG’ICH SINF O‘QUVCHILARINING DIVERGENT TAFAKKURINI TARBIYALASH VA RIVOJLANTIRISH 386-390

Tkacheva Anastasiya Aleksandrovna
O‘ZBEKISTON OLIY O‘QUV YURTLARI TALABALARINING IJTIMOIY-MADANIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH UCHUN ISPAN TILINI O‘QITISHDA VIRTUAL REALLIKDAN FOYDALANISH 391-400

Uralova Muxabbat Sanjar qizi
BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH SINF O‘QITUVCHISINING IJODIY-METODIK FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH........ 401-406

Kenjabaev Jahongir Abdisalimovich
METHODOLOGY FOR TEACHING ENGLISH BASED ON INTERNET RESOURCES 407-411

Abdusamatov Alisher Sobirovich
TA’LIMNI LOYIHALASHTIRISH JARAYONIGA SEMIOTIK YONDASHUV 412-417

Ibragimova Ehtiyotxon Ismailovna, Sobirova Nargiza Numonjonovna
TA’LIMDA NOVERBAL VOSITALARNING O`RNI 418-422

Babayeva Maxfuza Abduvaitovna
TA’LIMDA FANLARARO BOG’LANISHNING AHAMIYATI 423-429

Nazarova Zarrina Allaberdiyevna
MAKTAB O‘QITUVCHILARINING KREATIV SIFATLARINI RIVOJLANTIRIRSH USULLARI........ 430-435

Jumayeva Gulnora Tursunpulatovna
O‘QITUVCHILARINING KASBIY MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHNING SHART-SHAROITLARI 436-442

Умаров Азиз Авазович
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АУДИОВИЗУАЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА 443-447

Ahmadjonova Odina Anvarjon qizi
INGLIZ TILI DARSLARIDA O’QUVCHILARNING KOMMUNIKATIV NUTQIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI(STEAM TA’LIM TEXNOLOGIYASI MISOLIDA)........ 448-453

Otamurodova Shamsu Qamar Otamurodovna
DIVERSIFIKATSIYA TAMOYILI ASOSIDA TALABALARNING KREATIVLIGINI YUZAGA CHIQARISH METODIKASI 454-461

Komilov Nodirbek Bokijonovich
THE IMPORTANCE OF THE HISTORY OF MEDICINE IN INCREASING THE EXCLUSIVE COMPETENCE OF FOREIGN STUDENTS 462-466

Sapieva Nargiza Mamayusufovna
IQTIDORLI O‘QUVCHILARNING KREATIV FIKRLASH KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNI IJTIMOIY–PEDAGOGIK QO'LLAB–QUVVATLASH 467-478

Norqobilova Rayxona Davlatovna
XORIJIY FANLARDAN BOLALARNING MAKTABGA TAYYORGARLIGINING DIAGNOSTIKASI 479-484

Mamatkodirov Maxammadali Mamatisakovich
SINFDAN TASHQARI MASHG'ULOTLAR UCHUN RAQAMLI VOSITALAR VA PLATFORMALARNI HAMDA O'QITISH USULLARINI TANLASH 485-492

Irgasheva Umida Raimjanovna
TALABALAR KASBIY NUTQ KOMPETENTSIYASINI STEAM TEXNOLOGIYASI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH 493-498

Turayeva Lolaxon Yuldashevna
ERKIN MEXANIK TEBRANISHLARNI MAPLE DASTURIY VOSITASI YORDAMIDA O'RGANISH VA NAMOYISH ETISH 499-505

Kushakova Gulnora Egamkulovna
TALABA YOSHLARNI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASHNING PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI 506-510

Kenjabayeva Dilafruz Abdisalimovna
OLIY O'QUV YURTI SHAROITIDA ZAMONAVIY O'QITUVCHINI TAYYORLASHNING DEONTOLOGIK KOMPONENTI 511-518

Xasanova Gulnoza Raxatjanovna
KREDIT-MODULLI TA'LIM TIZIMI JARAYONIDA OLIY TA'LIM MUASSASALARI TALABALARINING MUSTAQIL ISHLARINI TASHKIL ETISH MUAMMOLARI 519-525

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари. -№ 11 (3)-2023.
ISSN: 2181-1342 (Online)
https://scienceproblems.uz

09.00.00- Фалсафа фанлари

Raxmankulov Farxod Raximkulovich
Termiz davlat pedagogika instituti, Falsafa va ma'naviyat asoslari kafedrasi o'qituvchisi
E-mail: fedizara07@gmail.com

MULKDORLAR QATLAMIDA IJTIMOIY MAS'ULIYAT TUYG'USINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI

Annotatsiya. Ushbu maqolada avvalo jamiyatda mas'uliyat tushunchasining mohiyati va mazmuni to'g'risida, ijtimoiy mas'uliyat tuyg'usining falsafiy jihatlari haqida, hamda ushbu tuyg'uni inson va jamiyat hayotida tutgan o'rni to'g'risida, shuningdek mulkdorlarda ijtimoiy mas'uliyatini oshirish masalalari bo'yicha fikr va mulohazalar umumlashtirishga harakat qilindi.
Kalit so'zlar: Mas'uliyat, ijtimoiy mas'uliyat, javobgarlik,mulkdorlar qatlami

Raxmankulov Farxod Raximkulovich
Teacher of the department of Philosophy and the foundations of spirituality Termez State Pedagogical Institute

ISSUES OF THE FORMATION OF A SENSE OF SOCIAL RESPONSIBILITY IN THE LAYER OF OWNERS

Abstract. This article tried to summarize first of all thoughts and reflections on the essence and content of the concept of responsibility in society, on the philosophical aspects of the sense of Social Responsibility, and on the role of this feeling in the life of Man and society, as well as on the issues of increasing social responsibility in the owners.
Key words: Responsibility, social responsibility, responsibility, owner layer

Фарход Рахманкулов
Преподаватель кафедры Философии и основы духовности Термезкого государственного педагогического института

ВОПРОСЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЧУВСТВА СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ У СЛОЯ СОБСТВЕННИКОВ

Аннотация. В данной статье была предпринята попытка обобщить прежде всего мысли и размышления о сущности и содержании понятия ответственности в обществе, о философских аспектах чувства социальной ответственности и о роли этого чувства в жизни человека и общества, а также о вопросы повышения социальной ответственности собственников.
Ключевые слова: ответственность, социальная ответственность, уровень собственника

DOI: https://doi.org/10.47390/SP1342V3I11Y2023N38

Kirish. Jamiyatda shaxsning toʻlaqonli kamol topishida ijtimoiy mas’uliyat tuygʻusining roli ahamiyatlidir. Ushbu tuygʻuni mulkdorlar qatlamida shakllanishini ijtimoiy-falsafiy jihatdan tahlil qilish va milliy oʻzlikni anglash tuygʻusi bilan hamohangligini dolzarb masala hisoblanadi.

Adabiyotlar tahlili. Tadqiqot ishimizda avvalo “mas’uliyat” tushunchasiga toʻxtalib oʻtmoqchimiz. Mazkur tushuncha borasida qator tadqiqotchi-olimlar oʻzlarining bir qancha fikr va mulohazalarini aytib oʻtganlar.

Tadqiqotchi I.Ergashev fikricha, “Mas’uliyat keng qamrovli tushuncha boʻlib, u falsafiy kategoriya sifatida ijtimoiy voqelikda inson hatti-harakatlarini anglagan holatda amalga oshirishni anglatadi. Ba’zi adabiyotlarda uning quyidagi turlari alohida qayd etiladi: ijtimoiy mas’uliyat, ma’naviy mas’uliyat, moddiy mas’uliyat, jismoniy mas’uliyat, ruhiy mas’uliyat, tabiiy mas’uliyat” [1;21-б].

Falsafa qomusiy lugʻat kitobida “mas’uliyat” tushunchasiga quyidagicha ta’rif berilgan. “Mas’uliyat - ijtimoiy ahamiyatli burch va vazifalarning bajarilishiga, oqibatiga xatti-harakat negizida yotgan axloqiy tamoyillarga amal kdlinishiga muayyan kimsa yoki sotsial guruhning javobgarligini bildiradigan fal-iy-axloqiy kategoriya” [2;243-б].

Ijtimoiy mas’uliyat masalasida koʻplab tadqiqotchilar oʻz fikr va mulohazalarini bildirib oʻtganlar.

Ijtimoiy mas’uliyat bilan bogʻliq muhim falsafiy nazariyalardan biri bu Immanuel Kant tomonidan ishlab chiqilgan deontologiya etikasi nazariyasidir. Uning ta’kidlashicha, odamlar oʻz harakatlarida mas’uliyat va qarzlarga amal qilishlari kerak[3;102-б]. Shuning uchun ijtimoiy mas’uliyat shaxs yoki tashkilotdan oʻz majburiyatlarini amalga oshirishni va ularni ijtimoiy meyorlar va qadriyatlar doirasida bajarishni talab qiladi.

I.M.Parmonova ta’kidlashicha, “ijtimoiy mas’uliyat deganda shaxsning ijtimoiy munosabatlaridagi faolligi va ratsional faoliyatini belgilab beruvchi axloqiy omil tushuniladi” [4;16-б]. Ushbu keltirigan ta’rifni oʻz mulohazamiz boʻyicha quyidagicha izohlaymiz. Ijtimoiy mas’uliyat deganda insonning xatti-harakatlarining jamiyat va uning atrofidagi odamlarga ta’sirini hisobga oladigan xatti-harakati tushuniladi. Bu shuni anglatadiki, shaxs oʻzining ijtimoiy mas’uliyatini va uning harakatlarining butun jamiyat uchun oqibatlarini hisobga olishi kerak.

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu maqolada ilmiy tadqiqotning ijtimoiy-gumanitar fanlar sohasi uchun qo’llaniladigan analiz, sintez va analogik tahlil kabi metodlaridan foydalanilgan.

Tahlillar va natijalar. Ijtimoiy mas’uliyat tushunchasi haqida fikr yuritadigan bo’lsak, bu shaxs yoki tashkilotning oʻz harakatlari va umuman jamiyatga ta’siri uchun javobgar boʻlish mas’uliyatini bildiruvchi tushunchadir. Ijtimoiy mas’uliyat tushunchasiga real munosabatlar bilan yondashish kerak, bunda huquq va majburiyatlarning oʻzaro bogʻliqligidan kelib chiqish zarur boʻlib, shaxs yoki insonlar jamoasi ijtimoiy munosabatlar jarayonida qanday oʻringa ega boʻlishini ham e’tiborga olish lozim. Shaxslarning ijtimoiy funksiyalari va real imkoniyatlari qay darajada serqirra boʻlsa, ularning mas’uliyat darajasi shunchalik yuqoridir.

Ijtimoiy mas’uliyat jamiyat hayoti va farovonligiga hissa qoʻshish zarurligini anglash va tan olishdan kelib chiqadi[5;17-19-б]. Bu boshqa odamlar va umuman jamiyat hayotini

yaxshilashga hissa qoʻshadigan oilaviy, fuqarolik, ijtimoiy va shaxsiy xizmatlarni koʻrsatishda oʻzini namoyon qiladi.

M.N.Gubachev "Ijtimoiy mas'uliyat muammosini bevosita inson, shaxsi amaliy faoliyatini tadqiqidan boshlashni oʻziga xos ma'nosi, mazmuni hamda maqsadi bor" [6;17-c] deb yozadi.

Ijtimoiy mas'uliyat ijtimoiy oʻzaro ta'sir va jamiyat rivojlanishining muhim elementidir. Bu adolatli va barqaror ijtimoiy tartibni shakllantirishga va odamlar oʻrtasida uygʻun munosabatlarni yaratishga yordam beradi [7;3-4-б].

Ijtimoiy mas'uliyat jamiyat hayoti va farovonligiga hissa qoʻshish zarurligini anglash va tan olishdan kelib chiqadi. Bu boshqa odamlar va umuman jamiyat hayotini yaxshilashga hissa qoʻshadigan oilaviy, fuqarolik, ijtimoiy va shaxsiy xizmatlarni koʻrsatishda oʻzini namoyon qiladi. Bu jarayon quyidagi yoʻnalishlar bilan belgilanadi:

-shaxs yoki tashkilotning jamiyatdagi roli va ta'sirini anglashidir;

-ijtimoiy mas'uliyat shaxs yoki tashkilotdan boshqa odamlar va umuman jamiyatning yashash sharoitlarini yaxshilashga qaratilgan aniq harakatlarni talab qiladi;

-ijtimoiy mas'uliyat jamiyatning ijtimoiy normalari va qadriyatlariga mos keladi.

Ijtimoiy mas'uliyat ijtimoiy oʻzaro ta'sir va jamiyat rivojlanishining muhim elementidir. Bu adolatli va barqaror ijtimoiy tartibni shakllantirishga va odamlar oʻrtasida uygʻun munosabatlarni yaratishga yordam beradi. [8;218-221 p].

Yuqorida biz mas'uliyat tushunchasini falsafiy talqini, ijtimoiy mas'uliyat, uning yuzaga kelish sabalari, insoning ma'naviy-axloqiy fazilatlari bilan hamohangligi toʻgʻrisida baxs yuritdik. Endi mavzumizdan kelib chiqib ijtimoiy mas'uliyat tuygʻusini mulkdorlar qatlamida qay darajada shakllanish zarurligi toʻgʻrisida muhokama qilamiz.

Darhaqiqat ijtimoiy mas'uliyat avvalo shaxsda shaxsiy fazilat sifatida shakllanib, jamiyatning turli qatlamlariga oʻz ta'siri koʻrsatadi. Shu jumladan mulkdorlar qatlamida ham ijtimoiy mas'uliyat tuygʻusi alohida shakllanadi. Mulkdorlar qatlamining ijtimoiy mas'uliyati deganda, biz ularning oʻz mulklari orqali jamiyat va davlat oldida mas'ulligini tushunamiz. Iqtisodiyotning asosiy negizini mulk tashkil etadi. Mulk jamiyatning iqtisodiy munosabatlarida muhim rol oʻynaydi va bir necha nuqtai nazardan koʻrib chiqiladigan murakkab hodisadir.Bularga iqtisodiy, huquqiy va boshqaruv kabilarni misol keltirishimiz mumkin.

Bugungi kunga kelib zamonaviy jamiyat mulkdorlardan shaxslar oldida ijtimoiy mas'uliyatli boʻlishni talab qilmoqda. Bu borada tadqiqotchi I.Ledyaykina shunday deb yozadi: "mulk shaxsga nafaqat mulkdan foydalanish huquqlarni, balki mas'uliyatni ham yuklaydi, mulkdor shaxsdan oʻz mulkidan foydalanish jarayonida boshqa mulkdorlar va oddiy fuqarolarning mulkiy huquq va erkinliklarini buzmasligi talab etiladi" [9;74-c]. Yuqoridagi fikrni keng ta'riflaydigan boʻlsak, mulkdor uchun mulk ma'lum resurslar, aktivlar yoki ishlab chiqarish vositalariga egalik qilish, ulardan foydalanish va ularni tasarruf etish huquqini beradi. Biroq, bu huquqlar bilan qonunlar, jamiyat normalari va boshqa mulkdorlar va fuqarolarning huquqlari va erkinliklariga muvofiq mulkdan foydalanish uchun mas'uliyatni ham yuklaydi. Bu mas'uliyat quyidagi jihatlarni oʻz ichiga oladi:

Birinchidan, mulkdor boshqalarning huquqlarini hurmat qilish hamda oʻz harakatlari va qarorlarida boshqa odamlarning huquqlari va manfaatlarini hisobga olishi kerak. Masalan, agar korxona egasi oʻz mulkidan boshqalarning sogʻligʻiga zarar yetkazadigan yoki qoʻshni korxonalar yoki rezidentlarga zarar yetkazadigan tarzda foydalansa, bu javobgarlikni buzish hisoblanadi.

Ikkinchidan, mulkdorlar mulkdan foydalanishni tartibga soluvchi qonunlar va qoidalarga rioya qilishlari kerak. Masalan, mulk egasi boshqa odamlar uchun mumkin boʻlgan xavflarni oldini olish uchun soliq toʻlashi va xavfsizlik qoidalariga rioya qilishi shart.

Uchinchidan, mudkdorlar oʻz faoliyatlarida ijtimoiy masʼuliyatni oʻz zimmalariga olishlari va jamoat manfaatlarini hisobga olishlari kerak. Ular ijtimoiy va huquqiy dasturlarni qoʻllab-quvvatlashi, oʻz xodimlarining mehnat sharoitlarini yaxshilashi yoki jamoat farovonligini oshirish uchun xayriya va ijtimoiy loyihalarda ishtirok etishi mumkin.

Xulosalar. Mulkdorlar qatlamida ijtimoiy masʼuliyat tuygʻularini shakllantirish masalasini falsafiy-nazariy jihatdan tahlil qilishimiz natijasida quyidagi xulosalarga keldik:

Birinchidan, mulkdorlarda yetakchilik xulq-atvorining namunasi yuqori darajada boʻlishi zarur. Kompaniyaning yuqori rahbariyatining xatti-harakati va munosabati ijtimoiy javobgarlikni shakllantirish uchun juda muhimdir. Agar menejment oʻz harakatlarida ijtimoiy javobgarlikning muhimligini namoyish etsa va tan olsa, bu mulkdorlani oʻziga xos qadriyatlarni qabul qilishga undashi mumkin.

Ikkinchidan, agar kompaniya oʻz qadriyatlari va prinsiplarida ijtimoiy masʼuliyat tuygʻusini joriy qilsa, u mulkdorlarning mentalitetiga taʼsir qilishi va ularni ijtimoiy masalalarga koʻproq yoʻnaltirishi mumkin.

Uchinchidan, ijtimoiy masʼuliyat biznesning uzoq muddatli barqarorligiga olib kelishi va ishbilarmonlik obroʻsini oshirishi mumkinligini tushunish mukdorlarni uni ijtimoiy dasturlar va tashabbuslarga sarmoya kiritishga undashi mumkin.

Toʻrtinchidan, ijtimoiy masʼuliyat sohasida qatʼiy normalar va qoidalarning mavjudligi mulkdorlar uchun tegishli choralarni koʻrishga va ijtimoiy va ekologik tashabbuslarga investitsiya kiritishga turtki boʻlishi mumkin.

Beshinchidan, ijtimoiy muammolarning ommaviy axborot vositalarida va jamoatchilik fikrida aks etishi mulkdorlarda ijtimoiy dasturlarni faol qoʻllab-quvvatlash va masʼuliyatli xatti-harakatlarni koʻrsatishga taʼsir qilishi mumkin.

Xulosa oʼrnida aytish lozimki, mulkdorlarning huquqlari ularga nafaqat resurslarga egalik qilish va boshqarish imkoniyatini beradi, balki ushbu resurslardan qanday foydalanilganligi uchun masʼuliyatni ham yuklaydi. Mulkka masʼuliyat bilan egalik qilish va undan foydalanish barcha fuqarolarning huquqlari va erkinliklari hurmat qilinadigan va himoya qilinadigan yanada adolatli va barqaror jamiyatni yaratishga yordam beradi.

Agar mulkdor oʻz mulkiga masʼuliyat bilan egalik qilsa, undan foydalanib uni tasarruf etish bunda barcha fuqarolarning huquqlari va erkinliklari hurmat qilinadigan va himoya qilinadigan adolat jamiyatda qaror topadi.

Adabiyotlar/Литература/References

1. Эргашев.И. “Шахс маънавий камолотида эркинлик ва ижтимоий масъулият уйғунлиги” Фалсафа доктори (PhD) даражасини олиш учун ёзилган диссертацияси. – Тошкент: 2011. – 21- б
2. Қ.Назаров ва бошқ. “Фалсафа қомусий луғат” Тошкент: Шарқ, 2004. – Б.495
3. И.Кант. “Основы метафизики нравственности” —Москва : Издательство АСТ, 2023. — 384 с
4. Пармонова.И.М. Социальная отвественность как система//Известия СПбГЭТУ.Сер. “Гуманитарные и соционально-экономические науки”, 2000. Т.Вып. 1.-С.16.
5. Rakhmankulov, F. R. (2023, October). THE NEED TO FORM A SENSE OF SOCIAL RESPONSIBILITY AMONG THE OWNERS. In Международная конференция академических наук (Vol. 2, No. 10, pp. 17-19).

6. Губачев М.Н. Социальная отвественность в сестеме ценностных ориентаций современного общества: автореф.дис. на соиск. учен. степ. канд. филос.наук.- Уфа: 2004-17 с.
7. Расулов, Хаким Маманович. "Jamoatchilik nazorati va rahbar kadrlar faoliyati siyosiy-huquqiy madaniyat ifodasi sifatida." Журнал Социальных Исследований 3.4 (2020).
8. Rakhmankulov, F. R. . (2023). Problems of Maintaining a Sense of National Identity in the Context of Globalization. Best Journal of Innovation in Science, Research and Development, 2(10), 589 p.
9. Ледяйкина И. "Собственность как совокупность прав и социальной ответственности".- Экономика образования, 2009-74 с.

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SP1342V3I11Y2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 11 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:
100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:
(99) 602-09-84 (telegram).